

Prof. dr. Henryk Malewski

*Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės ir proceso institutas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius*

Prof. dr. Vidmantas Egidijus Kurapka

*Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės ir proceso
institutas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius*

Doc. dr. Žaneta Navickienė

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Policijos veiklos katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas*

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO STUDENTŲ POŽIŪRIS Į KRIMINALISTIKOS DIDAKTIKOS AKTUALIJAS

**Mykolas Romeris University students attitudes towards
the relevant issues of criminalistics didactics**

Įvadas

Tyrimo aktualumas. Europos Sąjungos Taryba¹, sprendžiant kovos su nusikalstamumu problemas, išryškino prioritetus šalims narėms suderintai ir veiksmingai spręsti problemas pasitelkiant kriminalistikos mokslą kaip vieną iš veiksmingiausių instrumentų ir sukuriant bendrą kriminalistikos erdvę ir viziją. Tad ši problema gvildinama ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse – Ukrainoje, Rusijoje, Vokietijoje, Lenkijoje ir pan. Todėl nelieka abejonių, kad „Kriminalistika 2020“ vizijos kūrimas pirmiausia sąlygotas komplekso veiksnių, įtakančių efektyvesnę nusikalstamų veikų tyrimą ir prevenciją².

---

¹ Europos Sąjungos Tarybos pranešimas spaudai dėl pagrindinių Europos Sąjungos Tarybos posėdžio rezultatų svarstant klausimą dėl Kriminalistika 2020 vizijos kūrimo 18498/11 (OR. en) PRESSE 491 PR CO 79. 2011.

² 2017 m. gruodžio 29 d. buvo patvirtintas naujas Policijos prevencinės veiklos organizavimo aprašas, kuriame detalizuojama ne tik atskiros prevencijos rūšys ir konkretūs vykdytojai, bet ir numatytos konkrečios prevencinės priemonės. Plačiau žr. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 5-V-1092 „Dėl Lietuvos policijos generalinio

Būtina paminėti, kad Lietuvoje nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo kriminalistikos didaktikai buvo ir yra skiriamas ypatingas dėmesys. Ne kartą buvo nagrinėjami kaip bendri, taip ir specialūs kriminalistinės didaktikos klausimai ir dažniausiai tai buvo daroma kriminalinės veiklos tyrimo kontekste. Lietuvos mokslininkai ne tik kėlė šią problemą, bet ir siūlė jos sprendimo variantus³.

Naujajame technologijų ir inovacijų laikotarpyje šiuolaikinei teisėsaugai keliami itin aukšti reikalavimai. Visų pirma, policija tapo naujų santykių tarp teisėsaugos ir visuomenės pradininke taikant bendruomenės policijos modelį⁴. Policijos pareigūnas, privalėdamas tinkamai atlikti savo tarnybines funkcijas ir užtikrinti visuomenės saugumą, turi būti visapusiškai pasirengęs, nuolat tobulinti savo gebėjimus, kelti profesinę kompetenciją. Teisės aktuose akademinėms studijoms ir būsimųjų statutinių pareigūnų ar kitų teisėsaugos institucijų darbuotojų rengime, taip pat ir kompetencijos tobulinimui tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu⁵ akcentuojamas kriminalistikos, žvalgybos mokymų poreikis, todėl ir keliami uždaviniai skatina veiksmingai išnaudoti vi-

---

komisaro 2016 m. birželio 17 d. įsakymo Nr. 5-V-492 „Dėl policijos prevencinės veiklos organizavimo aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.

³ E. Kurapka, H. Malewski. Zarys koncepcji rozwoju kryminalistyki na Litwie // Problemy współczesnej kryminalistyki. Tom III. Pod. red. E. Gruzy i T. Tomaszewskiego. Prace naukowe Zakładu kryminalistyki Wydziału prawa i administracji Uniwersytetu Warszawskiego i Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego. – Warszawa, 2000. S. 207-212; E. Kurapka, H. Malewski. Kriminalistiklehre an Universitäten- Notwendigkeit, Realität oder Problem? // Kriminalistik. Unabhängige Zeitschrift für die kriminalistische Wissenschaft und Praxis. 1/ 2005. S. 47-50; H. Malewski, E. Latauskienė, S. Matulienė. Magistro baigiamųjų darbų rengimas Mykolo Romerio universitete kriminalistikos mokslo plėtros kontekste // MRU mokslo darbai „Jurisprudencija“ T. 65. V., 2005. P.139-150; E. Kurapka, H. Malewski, V. Justickis. Ausbildung der Beamten an der Rechtsuniversitaet Litauen gemaess den Grundsuetzen der Bologna-Deklaration. In “ Die Umsetzung des Gemeinschaftsrechts im innerstaatlichen Rechts”. Hrsg. Von H. Koeck. Linz, Johannes – Kepler-Universitaet – 2005, S. 245-250; V. E. Kurapka, H. Malewski. Kriminalistikos mokslas Lietuvoje: įžvalgos ateičiai. V tarptautinės mokslinės praktinės konferencijos leidinys “ Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika” 2007, Vilnius; H. Malewski. Pagrindinės kriminalistikos mokyklos ir šiuolaikinio kriminalistikos modelio formavimasis Lietuvoje / Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika. VI. Kolektyvinė monografija. Vilnius, 2009. Sudarytojai – prof. dr. Hendryk Malewski, doc. dr. Gabrielė Juodkaitė-Granskienė. P. 94-116; Г. Малевски. В поисках собственной модели обучения – метаморфозы криминалистической дидактики в Литве / Модели преподавания криминалистики: история и современность. Совместный международный проект. Сборник научных трудов. Под ред. проф. Н. П. Яблокова и проф. В. Ю. Шепитько. Харьков: Апостиль, 2014. С. 21-63.

⁴ Weisburd D., Neyrod P. Police Science: Towards New Paradigm. Australasian Policing. Volume 5 Issue 2. 2013. P. 13-21.

⁵ Pavyzdžiui, Europol organizuojami tokie mokymai kaip kriminalistikos ekspertų mokymai apie nuskaitymo įrenginių tikrinimą, Europolo viešųjų šaltinių IT kriminalistinės analizės mokymo kursas. Plačiau žr. Europolo operatyvinių ir strateginių produktų ir paslaugų katalogas. 2015.

sas didaktines priemones, reikalingas visapusiškam studento parengimui. Antra, pastaruoju metu daug dėmesio skiriama ir mokymo kokybei. Kokybė apibrėžiama kaip visuma produkto savybių, apsprendžiančių to produkto tinkamumą tenkinti tam tikrus vartotojų poreikius konkrečiose gaminio vartojimo sąlygose, sutinkamai su jo paskirtimi, produkto savybių rodiklių atitikimas tam tikriems standartams. Mokymo srityje kokybė dažnai siejama su mokymo proceso atitikimu nustatytiems rodikliams tuo pačiu įvertinant ir grįžtamąjį ryšį. Taigi, mokymo ar studijų aktualijas lemia visuma (sintezė) veiksnių, įtakančių siektiną galutinį rezultatą: mokymo kokybės įvertinant besimokančiojo grįžtamąjį ryšį, studijų turinio inovacijos atsižvelgiant į besikeičiančius praktikos poreikius, teorijos ir praktikos santykio optimizavimą ir kt. Trečia, kriminalistika vis plačiau taikoma civilinėje, administracinėje teisenoje, arbitražų veikloje, jos poreikis juntamas beveik visame plačiame teisinės veiklos spektre.

Tyrimo naujumas. Lietuvos teisėsaugos institucijų sistemos aktualijos mokymų, tame tarpe ir kriminalistikos didaktikos srityje – nėra visiškai nauja sritis. Probleminius kriminalistikos didaktikos klausimus nagrinėjo daugelis autorių: V. E. Kurapka, H. Malewski, S. Matulienė, R. Burda, Ž. Navickienė, J. Juškevičiūtė, P. Pošiūnas ir kiti autoriai⁶. Specifinius teisėsaugos institucijų veiklos didaktikos, pavyzdžiui, policijos mokymo sistemos aktualijas pastaraisiais metais nagrinėjo A. Raipa ir V. Smalskys⁷, akcentuodami policijos personalo rengimo ypatumus, K. Vitkauskas⁸ šį klausimą aktualizavo lygindamas mūsų šalies ir kitų valstybių policijos mokymo sistemas.

⁶ Plačiau žr. J. Juškevičiūtė, S. Kuklianskis, E. Kurapka, H. Malevski, A. Pošiūnas, A. Žurauskas. Kriminalistikos vystymosi Lietuvoje perspektyvos // LPA mokslo darbai. T. 1. V., 1993. P. 65-70; V. E. Kurapka, H. Malevski. Šiuolaikinė kriminalistikos studijų struktūra ir didaktika // Jurisprudencija, LTU mokslo darbai. 22 (14) tomas. V., 2001, P. 144-153; J. Juškevičiūtė, V. E. Kurapka, H. Malevski. A New Study Model of Criminalistics for the Law Enforcement Officers in Lithuania // 16th Meeting of the International Association of Forensic Sciences. Montpellier (France). September 2-7, 2002. Editor Prof. Eric Baccino. P. 55-59; J. Juškevičiūtė, E. Kurapka, H. Malewski. Forensic Training in Lithuania: Problems and Tendencies // Forensic Science International. Vol. 136/Suppl. 1 (2003) P.184-185; H. Malewski. Kształcenie kryminalistyczne na studiach prawniczych na Litwie // Rozprawy z Jałowcowej Góry. Materiały III zjazdu Katedr Kryminalistyki, Dobczyce, 11-13 czerwca 2003. Kraków, 2004. S. 73-83; Э. Курапка, Г. Малевски, Р. Бурда. Проблема уровней преподавания криминалистики в Литовском юридическом университете // Актуальные проблемы теории и практики уголовного судопроизводства и криминалистики. 2 часть. Вопросы современной криминалистики. Академия Управления МВД России. – Москва, 2004. С.32-39. H. Malewski, V. E. Kurapka, S. Matulienė, Ž. Navickienė. Współpraca funkcjonariuszy organów ścigania ze specjalistami pionu kryminalistycznego. Diagnoza i możliwości usprawnienia (doświadczenia litewskie) Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii/Archives of Forensic Medicine and Criminology, 2016; 66 (3): P. 182-210.

⁷ A. Raipa, V. Smalskys. Policijos personalo rengimo vadybiniai ir istoriniai aspektai. Viešojo politika ir administravimas. Nr. 18. 2006. P. 77-85.

⁸ K. Vitkauskas. Europos valstybių policijos rengimo sistemų lyginamieji aspektai. Viešojo politika ir administravimas. T. 10. Nr. 1. 2011. P. 141-152.

Teisėsaugos institucijų darbuotojų kompetencijos tobulinimo aktualijas tyrinėjo V. Targamadžė⁹, Ž. Navickienė¹⁰ ir kiti autoriai. Per pastaruosius kelerius metus daug dėmesio skiriama mokymo programų rengimo principams ir turiniui, aktualios tematikos parinkimui, pavyzdžiui, buvo apibrėžti konkretūs mokymo kokybės svertai ir pradėti taikyti policijos mokymo kokybės matavimai¹¹. 2014-2017 metais Lietuvoje iš esmės kintant policijos veiklos formoms, įtakojančioms ir nusikalstamų veiktų tyrimo ir prevencijos klausimus, buvo įdiegti keturi pagrindiniai Lietuvos kriminalinės policijos veiklos modeliai¹². Šie veiklos modeliai savo ruožtu skatina ir naujai nagrinėti šias aktualijas studijų procese tų disciplinų, kurios turi tiesiogines sąsajas su nusikalstamų veiktų tyrimu – kriminalistikos, ekspertologijos, baudžiamojo proceso, baudžiamosios teisės ir pan.

Todėl stiprinant teisėsaugos institucijų veiklos kokybę ir įdiegiant naujus veiklos modelius, išlieka svarbūs ir studijuojančiųjų rengimo klausimai. Tik paraleliai, atsižvelgiant į praktikos poreikius ir aktualijas, įvertinant mokymo kokybės reikšmę, ruošiant studentus – būsimus pareigūnus ir teisininkus galima užtikrinti profesionalaus darbuotojo parengimą. Todėl labai svarbu, jog studijų sistema ir praktinė veikla būtų harmonizuotas, sąsajingas ir inovatyvus procesas. Norime pabrėžti, jog šiam kompleksiniam požiūriui užtikrinti svarbus ir pačių studentų požiūris į reikšmingiausias klausimus, susijusius su nusikalstamų veiktų tyrimu ir prevencija – kriminalistikos mokslu. Palaipsniui studentas tampa plačiai suvokiamo studijų proceso visateisiu subjektu, kaip dėstytojas, aukštosios mokyklos administracija bei būsimas darbdavys, t.y., studento nuomonė tapo reikšminga rengiant studijų bei jų dalykų programas. Pastaraisiais metais daug dėmesio skirta kriminalistikos didaktikos reikšmei, akcentuojant kriminalistikos mokslo implementavimą į praktiką, įvertinant procedūrų harmonizavimo ir modeliavimo ypatumus¹³. Pabrėžtina, jog

⁹ V. Targamadžė. Nepilnamečių justicijos sistemos darbuotojų mokymai: tobulinimo diskursas. Socialinis ugdymas. Nr. 2 (34). 2013. P. 90-103.

¹⁰ Ž. Navickienė. Lietuvos policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas: požiūris į šio proceso optimizavimą. Vytauto Didžiojo universitetas. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos. Nr. 21. 2011. P. 68-81.

¹¹ Lietuvos policijos generalinis komisaro 2011 m. rugsėjo 5 d. įsakymas Nr. 5-V-793 „Dėl policijos pareigūnų profesinio mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemos optimizavimo priemonių plano patvirtinimo“.

¹² 2014-2017 metais Lietuvoje įdiegti šie keturi pagrindiniai policijos veiklos modeliai: Kriminalinės policijos struktūrinių padalinių pergrupuojant žvalgybinę funkciją veiklos modelis; Nusikalstamų veiktų tyrimo prioritizavimo modelis; Reagavimo į įvykius veiklos modelis. Plačiau žr. Ž. Navickienė, I. Kairienė, E. Žuravliovas. Nauji veiklos modeliai Lietuvos kriminalinės policijos veikloje. Kolektyvinė monografija. Mykolo Romerio universitetas. 2017.

¹³ Plačiau žr. Europos kriminalistikos bendros erdvės 2020 vizijos įgyvendinimo Lietuvoje mokslinė koncepcija. Autorių kolektyvas. Mokslo studija. Vilnius: Mykolo Romerio

kriminalistikos didaktikos klausimų nagrinėjimas negalėtų būti atsiejamas nuo veiklos aktualijų, pavyzdžiui, būtinos tiesioginės sąsajos su vykdomomis teisėsaugos reformomis. Kita vertus, akivaizdu, jog kriminalistikos didaktikos klausimų nagrinėjimas nėra statiškas procesas, reikalaujantis nuolat ir vis naujai nagrinėti požiūrius į besikeičiančią situaciją veikloje. 2006-2007 metais buvo atliktas didelės apimtys, apklausiant apie 700 respondentų, mokslinis Lietuvos kriminalistikos žinių poreikio vertinimas¹⁴. Todėl šis mūsų tyrimas yra ne tik jau atlikto minėto 2007 metais mokslinio tyrimo tęstinumas, bet ir pilotinis, vieno iš planuojamos studijos „Kriminalistikos didaktika Lietuvoje“ elementų. Ir mes jį norėtume pradėti dar mažai dėmesio susilaukusio, bet, mūsų nuomone, labai svarbaus komponento – pačių studijuojančiųjų požiūrio į studijuojamą discipliną, tyrimo, patvirtinant nuostatą, jog pats studijuojantis turi teisę modeliuoti savo karjerą.

Tyrimo tikslas – atskleisti Mykolo Romerio universiteto Teisės fakultete ir Viešojo saugumo fakultete studijuojančių studentų¹⁵ požiūrį į kriminalistikos didaktikos aktualijas, todėl **tyrimo objektas** orientuotas į MRU studijuojančiųjų kriminalistikos disciplinos ir kriminalistikos didaktikos klausimų vertinimą. Siekiant užsibrėžto tikslo, keliami šie **tyrimo uždaviniai**:

1. Ištirti Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto ir Viešojo saugumo fakulteto studentų požiūrį į kriminalistikos discipliną ir kriminalistikos didaktikos aktualijas.
2. Atsižvelgiant į studentų požiūrį, nustatyti pagrindines su kriminalistikos disciplina susijusias didaktikos aktualijas ir pateikti savo požiūrį jos vystymosi perspektyvas.

---

universitetas, 2016. Taip pat žr. Textbook of Criminalistics. Volume I: General Theory. Edited by H. Malevski, V. Shepitko. Kharkiv, Ukraina. 2016. P. 416-451.

¹⁴ Plačiau apie atliktus mokslinius tyrimus apie kriminalistikos žinių poreikio vertinimą žr. E. V. Kurapka, H. Malevski, E. Kažemikaitienė. Kriminalistikos žinių poreikio ir jų taikymo praktikos Lietuvoje vertinimas. Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2007. 12(102). P. 22-31. Taip pat žr. Э. Курапка, Г. Малевски, Э.Кажемикайтене. Анализ и оценка уровня использования специальных знаний в Литовской Республике (по материалам интервьюирования сотрудников правоохранительных органов) / Криминалистические средства и методы в раскрытии и расследовании преступлений. Материалы 3-й Всероссийской научно – практической конференции по криминалистике и судебной экспертизе 15-17 марта 2006 г. в двух томах. Том 1. Теоретические, организационные, процессуальные проблемы криминалистики и судебной экспертизы. – Министерство внутренних дел Российской Федерации. Экспертно – криминалистический центр. Москва, 2006. С. 106-115.

¹⁵ Šiame tyrime, kaip respondentų nuomonę, pasirinksimė ir pristatysimė Mykolo Romerio universiteto studentų, kaip skaitlingiausiai studijuojančiųjų pagal įvairias su teisės sritimi susijusias studijų programas, požiūrį. Pagal teisės studijų programas Vilniaus universitete ir Vytauto Didžiojo universitete taip pat ruošiami studentai, bet jų skaičius nėra didelis.

Tyrimo metodologija. Siekiant aukščiau minėto tikslo, buvo atlikta literatūros šaltinių – mokslinės literatūros ir susijusių teisės aktų (įsakymų, studijų programų ir studijų dalykų) apžvalga taikant lyginamąjį analitinį, turinio analizės, aprašomąjį ir apibendrinimo metodus. Tirti studijuojančiųjų požiūriui į kriminalistikos didaktikos aktualijas buvo naudojamas anketinės apklausos metodas. Tyrimas buvo atliekamas 2017 m. gruodžio mėn. – 2018 m. sausio mėn. Mykolo Romerio universiteto Teisės fakultete ir Viešojo saugumo fakultete rudens semestro metu, tyrime dalyvavo pasirinktų keturių studijų programų studentai: 1) nuolatinių bakalauro teisės ir policijos veiklos studijų programos 4 kurso studentai; 2) ištęstinių bakalauro Teisės ir ikiteisminio tyrimo proceso studijų 5 kurso studentai; 3) nuolatinių magistrantūros Teisės (specializacija – Baudžiamoji teisė ir kriminologija) 2 kurso studentai; 4) ištęstinių magistrantūros Teisės (specializacija – Baudžiamoji teisė ir kriminologija) 2 kurso studentai (iš viso buvo pasirinkta 100 respondentų). Atskirai buvo išskirta jau dirbančių teisinį su kriminalistika susijusį darbą respondentų kategorija. Empirinio tyrimo patikimumas grindžiamas statistinių duomenų oficialumu. Apklausos rezultatams apskaičiuoti buvo panaudotas matematinės statistikos metodas (pagrindinių duomenų apdorojimo matematinės statistikos programų SPSS paketas). Rodikliai suskirstyti pagal procentinę išraišką (paklaida < 0,5 procento). Mykolo Romerio studentų pasirinkimą tyrimui apsprendė tas faktorius, jog kriminalistika teisės studijose čia tapo privalomu dalyku, kai tuo tarpu Vilniaus universitete kriminalistikos studijos yra tarp pasirenkamų dalykų, o Vytauto Didžiojo universitete kriminalistika nedėstoma.

1. Kriminalistikos disciplinos ypatumai analizuojamų studijų programų kontekste

Kriminalistikos didaktikos vystymasis Lietuvoje buvo ir yra nagrinėjamas kryptingai, išryškinant svarbiausius Lietuvos kriminalistikos istorijos įvykius¹⁶. Jau minėjome ir reikšmingiausias šalies nepiklausomybės laikotarpio kriminalistikos didaktikos tyrinėjimus (žr. įvade). Dabartiniu metu kriminalistikos didaktikoje labai daug dėmesio skiriama atskirų subjektų – tyrėjų, prokurorų, teisėjų – profesionalumo stiprinimui, jų parengčiai¹⁷. Todėl kriminalistikos didaktikos plotmėje yra svarbus studijų procesas, studijų kokybė. Vienas iš jau minėtų veiksnių, įtakančių studijų kokybę, yra studijuojančiojo požiūris į studijų dalykus ir mokymų vertinimas. Šiame empiriniame tyrime nustačius krite-

¹⁶ E. Palskys. Lietuvos kriminalistikos istorijos apybraižos /1918-1940/. Vilnius, 1995.

¹⁷ I. Komarov. Criminalistics Didactics: History, Modern State and Development. Criminalistics and Forensic Expertology: Science, Studies, Practice. Chapter 1. Vilnius, 2017. P. 420-435.

rijus, pagal kuriuos bus vertinama kriminalistikos didaktikos aktualijos, siekiama kompleksiskai įvertinti studentų požiūrį į svarbiausius kriminalistikos didaktikos klausimus: kriminalistikos dalyko apimtis, teorinių ir praktinių dalykų santykį, inovacijas kriminalistikos srityje ir pan.

Siekiant įvertinti kriminalistikos disciplinos reikšmę, pirmiausia labai svarbu išanalizuoti studijų programų turinį ir įvertinti kriminalistikos disciplinos vietą studijų programoje ir jos apimtis. Kadangi empiriniame tyrime dalyvavo studentai, studijuojantys keturiuose studijų programose (žr. tyrimo metodologiją), aktuali tų studijų programų, kuriose kaip tik studijuoja (studijavo) šio tyrimo respondentai, turinio analizė.

1 lentelė. Mykolo Romerio universiteto studijų programų, kuriose studijuoja tyrime dalyvavę respondentai, santykis su kriminalistikos disciplina

Studijų programa	Studijų pakopa	Studijų forma	Studijų trukmė	Kursas, kuriame kriminalistikos disciplina	Kriminalistikos apimtis iš viso (akad. val.)	Iš jų kontaktinio darbo val.
Teisė ir policijos veikla	Bakalauro studijos	Nuolatinės studijos	3,5 metai	3 / 4 kurse	162/81	74/66
Teisė ir ikiteisminis procesas	Bakalauro studijos	Iššęstinės studijos	5 metai	2 kurse ¹⁸	162	34
Teisė	Magistrantūros studijos	Iššęstinės studijos	2 metai	1/2 kurse ¹⁹	162/162	24/28
Teisė	Magistrantūros studijos	Nuolatinės studijos	1,5 metai	1 kurse	162/162	50/82

¹⁸ Nors šioje studijų programoje kriminalistikos disciplina numatyta tik 2 kurse, tačiau šios studijų programos apraše matyti, jog atskiros kriminalistikos dalys ar atskiri klausimai nagrinėjami gerokai plačiau, visuose kursuose. Žr. Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės ir ikiteisminio proceso iššęstinių studijų programos aprašas. [žiūrėta 2018-01-24]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=6295&l=lt

¹⁹ Šioje studijuojų programoje kriminalistikos klausimai nagrinėjami studijų programos dviejų dalykų „Atskirų rūšių nusikalstamų veikų kriminalistinė charakteristika ir jų tyrimo problemos“ (2 kurse) ir „Ekspertologija“ (1 kurse) kontekste. Plačiau žr. Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Teisės (specializacija – Baudžiamoji teisė ir kriminologija) iššęstinių magistrantūros studijų programos aprašas. [žiūrėta 2018-02-04]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=9773&l=lt

Norime pabrėžti, jog analizuojant šių studijų programų turinį, matyti, jog visose studijų programose, kuriose studijuoja tyrime dalyvavę respondentai, kriminalistika studijuojama kaip privalomasis dalykas. Tai rodo naują (noveatorišką) požiūrį į kriminalistikos reikšmės supratimą teisininkų rengime, apie ką ne tik aktyviai diskutuojama įvairiose šalyse, bet ir žengiami realūs žingsniai šia kryptimi. (plačiau žr. „Textbook of criminalistics, 2016). Tačiau skiriasi šios disciplinos apimtys (žr. 1 lentelę). Pavyzdžiui, teisės ir policijos veiklos nuolatinių studijų programoje kriminalistika studijuojama 3 ir 4 kursuose²⁰, kur atitinkamai kriminalistikai numatyta 162 akad. val. 3 kurse, 6 semestire ir 81 akad. val. 4 kurse, 7 semestire²¹. Tad bendras kriminalistikai skirtas valandų skaičius sudaro 243 akad. val., iš kurių 140 akad. val. yra skiriama kontaktiniam darbui. Tačiau analizuojant Teisės ir ikiteisminio proceso iššestinių studijų programą²², matyti, jog kriminalistikos kontaktinio darbo apimtys yra gerokai mažesnės – tik 34 akad. val²³. (žr. 1 lentelę). Tačiau šioje studijų programoje paraleliai studijuojami ir atskiri kriminalistikos disciplinos komponentai, pavyzdžiui, duomenų rinkimo taktika – 6 semestire, specialių žinių panaudojimas ikiteisminiame tyrime – 7 semestire, ikiteisminio tyrimo veiklos organizavimas – 9 semestire, atskirų nusikalstamų veikų atskleidimas ir tyrimas – 9 semestire. Šios studijų programos analizė rodo, jog praktiškai kiekvienais studijų metais yra studijuojami atskiri kriminalistikos klausimai. Todėl teigtina, jog kriminalistikos disciplinos apimtis šioje studijų programoje yra pakankamai plati palyginus su teisės ir policijos, taip pat teisės studijų programomis. Teisės fakulteto Teisės (specializacija - Baudžiamoji teisė ir kriminologija) iššestinių magistrantūros studijose kriminalistikos klausimai analizuojami dviejų studijų dalykų „Atskirų rūšių nusikalstamų veikų kriminalistinė charakteristika ir jų tyrimo problemos“ ir „Ekspertologija“ kontekste. Pirmajam dalykui trečiajame semestire skiriama 162 akad. val.,

²⁰ Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės ir policijos veiklos bakalauro nuolatinių studijų programos aprašas. [žiūrėta 2018-01-24]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=6714&l=lt

²¹ Plačiau žr. Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės ir policijos veiklos bakalauro nuolatinių studijų programos 6 semestro Kriminalistikos dalyko aprašas. [žiūrėta 2018-01-24]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_dalyko_aprasas.php?id=35482&l=lt. Taip pat žr. Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės ir policijos veiklos bakalauro nuolatinių studijų programos 7 semestro Kriminalistikos dalyko aprašas. [žiūrėta 2018-01-24]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_dalyko_aprasas.php?id=35483&l=lt

²² Plačiau žr. Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės ir ikiteisminio proceso iššestinių studijų programos aprašas. [žiūrėta 2018-01-24]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=6295&l=lt

²³ Žr. Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės ir ikiteisminio proceso iššestinių studijų programos kriminalistikos dalyko aprašas. [žiūrėta 2018-01-24]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_dalyko_aprasas.php?id=22990&l=lt

tačiau iš jų tik 28 akad. val. kontaktinio darbo (žr. 1 lentelę). Šiam kontaktiniam darbui skirtinas laikas yra kriminalistikos taktikos ir kriminalistikos metodikos aktualijų nagrinėjimas²⁴. Kitas su kriminalistika susijęs dalykas – ekspertologija – nagrinėjamas antrajame semestre, ir jam skiriama iš viso 162 akad. val., iš kurių 24 akad. val. yra kontaktinio darbo²⁵. Šiame dalyke daugiausiai dėmesio skiriama teismo ekspertologijos aktualijoms. Magistrantūros teisės nuolatinį studijų programoje²⁶ – atitinkamai atskirų rūšių nusikalstamų veikų kriminalistinei charakteristikai ir jų tyrimo problemoms – 162 akad. val.²⁷, iš jų 82 akad. val. skiriama kontaktiniam darbui ir atitinkamai 162 akad. val. Ekspertologijai (iš jų 50 akad. val. skiriama kontaktiniam darbui)²⁸.

Siekiant nustatyti, kaip studentai vertina kriminalistikos dalyko reikšmę, apimtis, teorijos ir praktinių dalykų santykų, vertinsime jų požiūrį į minėtus klausimus. Todėl antroje straipsnio dalyje atliktos minėtų studijų programų analizės pagrindu vertindami studentų požiūrį į kriminalistikos didaktikos aktualijas, pateiksime tam tikras kriminalistikos didaktikos aktualijas ir vystymosi tendencijas.

2. Studentų požiūris į kriminalistikos didaktikos aktualijas ir inovatyvūs sprendimai

Atlikto empirinio tyrimo metu buvo įvertintas Mykolo Romerio universiteto studentų požiūris į atskirus kriminalistikos didaktikos klausimus. Tyrimo rezultatai parodė, kad 79 procentai visų respondentų nurodė, jog

²⁴ Plačiau žr. Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Teisės (specializacija – Baudžiamoji teisė ir kriminologija) iššestinių magistrantūros studijų programos dalyko Atskirų rūšių nusikalstamų veikų kriminalinė charakteristika ir jų tyrimo problemos aprašas. [žiūrėta 2018-02-04]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_dalyko_aprasas.php?id=47424&l=lt

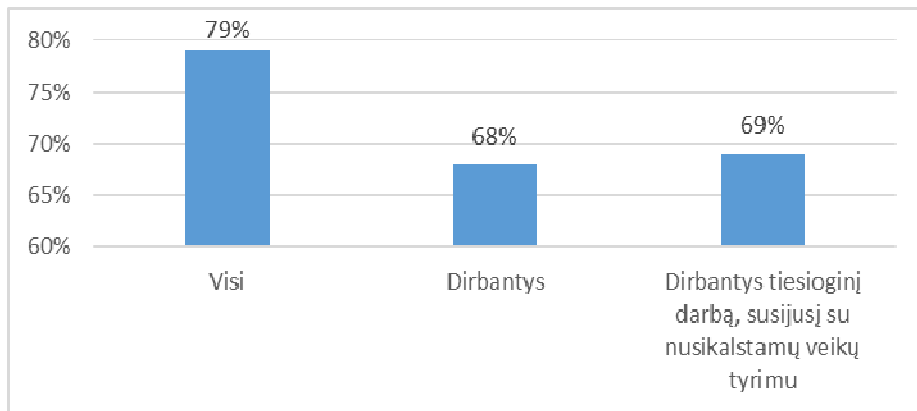
²⁵ Plačiau žr. Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Teisės (specializacija – Baudžiamoji teisė ir kriminologija) iššestinių magistrantūros studijų programos dalyko Ekspertologija aprašas. [žiūrėta 2018-02-04]. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_dalyko_aprasas.php?id=47436&l=lt

²⁶ Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Teisės (specializacija – Baudžiamoji teisė ir kriminologija) nuolatinį magistrantūros studijų programos aprašas. [žiūrėta 2018-02-10]. Žr. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=9852&l=lt

²⁷ Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Teisės (specializacija – Baudžiamoji teisė ir kriminologija) nuolatinį magistrantūros studijų programos dalyko Atskirų rūšių nusikalstamų veikų kriminalinė charakteristika ir jų tyrimo problemos aprašas. [žiūrėta 2018-02-10]. Žr. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_dalyko_aprasas.php?id=51930&l=lt

²⁸ Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Teisės (specializacija – Baudžiamoji teisė ir kriminologija) nuolatinį magistrantūros studijų programos dalyko Ekspertologija. [žiūrėta 2018-02-10]. Žr. Prieiga internetu: https://stdb.mruni.eu/studiju_dalyko_aprasas.php?id=48384&l=lt

kriminalistika yra (bus) reikšminga jų darbui. Taip mano ir atitinkamai 68 procentai dirbančiųjų ir 69 procentai, dirbančiųjų tiesioginį darbą, susijusį su nusikalstamų veikų tyrimu²⁹ (žr. 1 pav.). Tai paaiškinama tuo, jog dirbantieji kriminalistikos žinias ir įgūdžius gauna/stiprina ir per tam tikrą praktinę veiklą, kurioje taiko konkrečias žinias ir įgūdžius. Gretinant šio tyrimo metu gautus rezultatus su 2007 metais atlikto tyrimo rezultatais, nustatyta, jog ankstesnio tyrimo metu buvo nustatyta, kad kriminalistikos reikšmė gerokai didesnė praktiniam darbui (92 procentų respondentų nurodė, jog kriminalistikos įtaka aiškinant nusikaltimus didelė arba labai didelė)³⁰. Todėl tęsdami šį tyrimą, vėlesniame etape sieksime nustatyti priežastis, įtakojušias kintantį reespondentų požiūrį į kriminalistikos reikšmingumą praktiniam darbui.

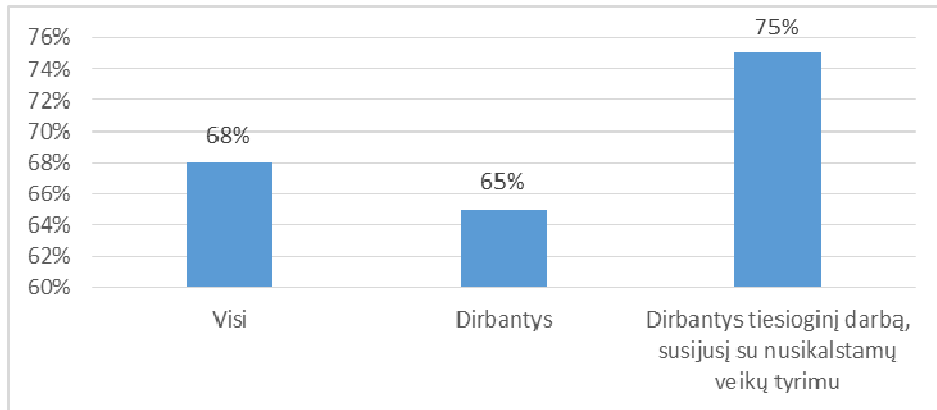

1 pav. Respondentų nuomonė apie kriminalistikos reikšmę jų esamam ar būsimam darbui.

Empirinio tyrimo metu studentams taip pat buvo užduotas klausimas, ar kriminalistikos studijos reikalingos visiems teisininkams. 68 procentai visų respondentų nurodė, jog kriminalistikos studijavimas yra svarbus ir būtinas visiems teisininkams, nepriklausomai nuo atskirų teisės specializacijų, ir gerokai daugiau – net 75 procentai respondentų, dirbančiųjų tiesioginį darbą, susijusį su nusikalstamų veikų tyrimu, mano, jog šių studijų svarba aktuali visiems teisininkams (žr. 2 pav.).

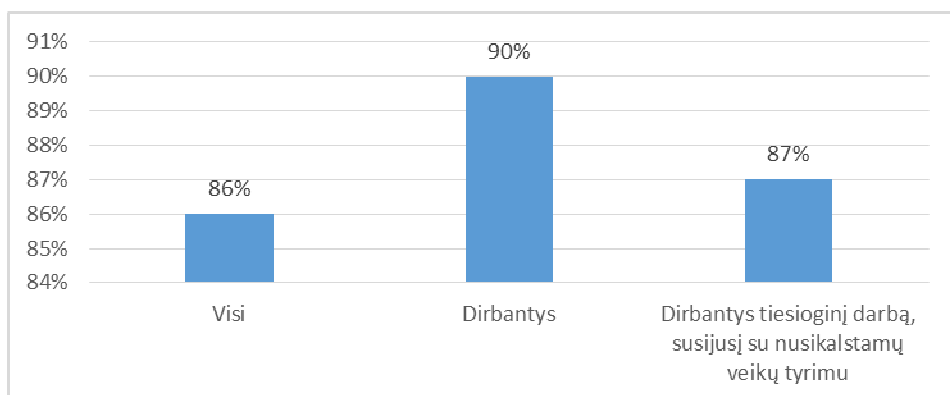
²⁹ Tyrime dalyvavę respondentai, dirbantys tiesioginį darbą, susijusį su nusikalstamų veikų tyrimu, yra respondentai, dirbantys teisme, prokuratūroje arba policijoje.

³⁰ Plačiau žr. E. V. Kurapka, H. Malewski, E. Kažemikaitienė. Kriminalistikos žinių poreikio ir jų taikymo praktikos Lietuvoje vertinimas. Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2007. 12(102). P. 25.

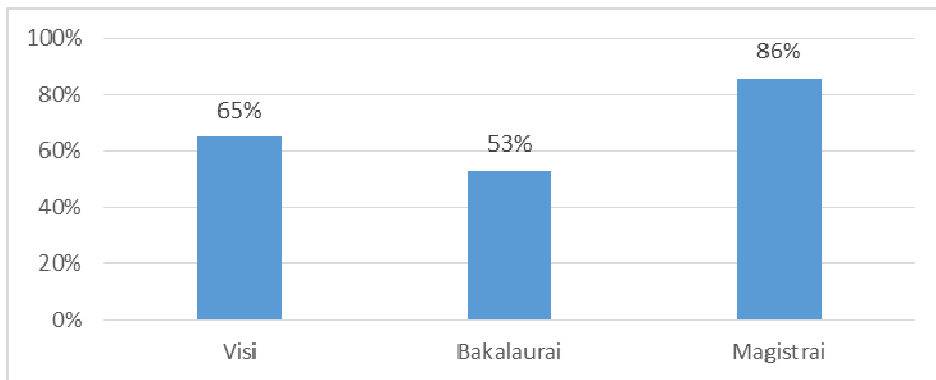
2 pav. Respondentų nuomonė apie kriminalistikos studijų svarbą visiems teisininkams.

Vertinant kriminalistikos disciplinos turinį ir akcentuojant kriminalistikos pritaikomąjį pobūdį, studentų buvo paklausta, ar studijų metu kriminalistikos dalyko teorijos ir praktikos santykis yra (buvo) pakankamas. Tyrimo rezultatai parodė, jog 57 procentai respondentų nurodė, jog pakankamai (atitinkamai taip nurodė 47 procentai dirbančiųjų ir 64 procentai dirbančiųjų tiesioginį darbą, susijusį su nusikalstamų veikų tyrimu). Tai rodo, jog dirbantieji tiesioginį darbą praktinių gebėjimų, susijusių su kriminalistikos žinių taikymu, yra įgiję ir tiesioginiame darbe. Visgi, likusieji 43 procentai visų respondentų teigė, jog galėjo būti daugiau kriminalistikos praktinių užsiėmimų. Vertinant dirbančiųjų respondentų atsakymus, Pažymėtina, jog esminių skirtumų tarp nuolatinėjų ir išėstinių studijų studentų požiūrių nebuvo nustatyta.

3 pav. Respondentų požiūris į poreikį diferencijuoti kriminalistikos dalyko apimtis pagal atskiras specialybes (veiklos sritis)

Tyrimo metu taip pat buvo pasidomėta, ar reikalinga kriminalistikos mokslą diferencijuoti (dalyko apimtis) pagal atskiras specialybes (veiklos sritis)? Bendroji tendencija – būtinas šio dalyko diferencijavimas. Net 86 procentų visų respondentų ir net 90 procentų dirbančiųjų ir 87 procentai dirbančiųjų tiesioginį darbą, susijusį su nusikalstamų veikų tyrimu, teigė, jog būtinas šio dalyko diferencijavimas, atsižvelgiant į veiklos pobūdį, kadangi kai kuriose veiklos srityse, pavyzdžiui, ikiteisminio tyrimo pareigūno darbe kriminalistikos žinių poreikis yra gerokai svarbesnis negu kitų teisėsaugos institucijų veikloje, pavyzdžiui, dirbant administravimo padaliniuose ar dirbant tose srityse, kur kriminalistikos žinių poreikis yra mažesnis, pavyzdžiui, antstolių, notarų veikloje (žr. 3 pav.). Visgi 11 procentų visų respondentų mano, kad nereikalingas kriminalistikos diferencijavimas pagal apimtis, kadangi teisėsaugos institucijų veiklose keičiant konkretaus darbo pobūdį, gali padidėti kriminalistikos žinių poreikis. Todėl kriminalistikos vienodos apimtys atskiroms sritims užtikrintų tokių būtinų žinių ir gebėjimų tęstinumą keičiant veiklos profilį.

4 pav. Respondentų nuomonė apie tai, ar studijose reikalingas atskiras teismo ekspertizės (teismo ekspertologijos) dalykas kaip mokymo disciplina.

Tyrimo metu respondentai taip pat išreiškė nuomonę apie tai, ar studijose reikalingas atskiras teismo ekspertizės (teismo ekspertologijos) dalykas kaip mokymo disciplina. 65 procentai visų respondentų ir net 86 procentai magistrų teigė, jog teismo ekspertologijos kursas reikalingas kaip atskira mokymo disciplina. Vadinasi, fundamentinių teisės žinių įgiję studentai, kurie jau studijavę visą kriminalistikos kursą, suvokia teismo ekspertologijos svarbą ir įtaką efektyvesniam nusikalstamų veikų tyrimui.

Atlikto tyrimo rezultatai rodo, jog respondentai reikšmingai vertina kriminalistikos dalyko reikšmę, kriminalistikos studijų poreikį ir akcentuoja jų įtaką

bei svarbą praktinėje teisėsaugos institucijų veikloje. Studentų nuomonės tyrimai dar kartą patvirtino mūsų įžvalgas dėl kriminalistikos teorinių žinių ir praktinių įgūdžių balanso ir dermės aktualumo formuojant studijų procesą. Praktinį darbą, susijusį su kriminalistikos žinių jame poreikiu, dirbančių pareigūnų nuomonė neabejotinai parodė jau suvoktą kriminalistikos ir ekspertologijos svarbą, išryškino jų susirūpinimą savo kvalifikacijos ir kompetencijų kokybe.

Teigiamas privalomo kriminalistikos kurso įtvirtinimo teisės studijose vertinimas rodo ne tik artimą studijas formuojančių, jas vykdančių ir jose studijuojančių subjektų požiūrį, atitikimą tarptautinėms kriminalistikos didaktikos tendencijoms, bet kartu ir išryškina konkrečias svarbiausias šios problematikos aktualijas:

- sutelkti pastangas siekiant įtvirtinti bendrus bazinio kriminalistikos mokymo standartus vienodo lygmens teisininkus rengiančiuose mokymo įstaigose (universitetuose, akademijose);
- būtinumą būsimus teisininkus jau studijų metais įvesti į specialių žinių taikymo problematikos informacinį lauką;
- siekti visose teisininkus rengiančiuose ir jų kvalifikaciją keliančiuose bei praktinėse institucijose bendro sisteminio požiūrio, kartu dirbant nuo kriminalistikos didaktikos strategijos iki jos realizavimo, taip prisidedant prie vieno svarbiausių bendros Europos kriminalistikos ir ekspertologijos erdvės kūrimo uždavinio – kriminalistinio teisinės bendruomenės švietimo, efektyvaus sprendimo.

Išvados

Atlikta Mykolo Romerio universiteto pasirinktų keturių studijų programų turinio analizė parodė, jog kriminalistikos disciplinos apimtys yra nevienodos, labai skiriasi atsižvelgiant į programos pobūdį. Šiuo metu daugiausiai ir giliausiai kriminalistika ir atskiros jos dalys yra reprezentuojama Teisės ir ikiteisminio proceso bakalauro studijų programoje. Todėl teiktinas siūlymas dėl bazinio kriminalistikos kurso standartų vienodo lygmens įdiegimo.

Empirinio tyrimo rezultatai rodo kriminalistikos disciplinos svarbą visose analizuotose studijų programose. Ženkliai vertinamas jos reikšmingumas visose teisėsaugos institucijų veiklose, taip pat studijų metu akcentuojamas didesnis praktinių gebėjimų poreikis. Tyrimo rezultatais nustatytas poreikis diferencijuoti kriminalistikos dalyko apimtį pagal atskiras specialybes (veiklos sritis), taip pat poreikis studijuoti teismo ekspertologiją kaip atskirą mokymo discipliną. Todėl ryškėja šiuolaikinių kvalifikacinių charakteristikų įvairaus lygio pareigū-

nams ir atitinkamų papildomų specifinių diferencijuotų mokymų virš „bazinio“ kriminalistinio išsilavinimo poreikis ir diegimas studijų procesuose.

Teigiamas privalomo kriminalistikos kurso įtvirtinimo teisės studijose vertinimas rodo ne tik artimą studijas formuojančių, jas vykdančių ir jose studijuojančių subjektų požiūrį, atitikimą tarptautinėms kriminalistikos didaktikos tendencijoms, bet kartu ir išryškina konkrečias svarbiausias šios problematikos aktualijas:

- sutelkti pastangas siekiant įtvirtinti bendrus bazinio kriminalistikos mokymo standartus vienodo lygmens teisininkus rengiančiuose mokymo įstaigose (universitetuose, akademijose);
- būtinumą būsimus teisininkus jau studijų metais įvesti į specialių žinių taikymo problematikos informacinį lauką;
- siekti visose teisininkus rengiančiuose ir jų kvalifikaciją keliančiuose bei praktinėse institucijose bendro sisteminio požiūrio, kartu dirbant nuo kriminalistikos didaktikos strategijos iki jos realizavimo, taip prisidedant prie vieno svarbiausių bendros Europos kriminalistikos ir ekspertologijos erdvės kūrimo uždavinio – kriminalistinio teisinės bendruomenės švietimo, efektyvaus sprendimo.

Santrauka

Kriminalistikos didaktikos klausimų nagrinėjimas Lietuvoje turi ilgametę tradiciją. Nuo Lietuvos nepriklausomybės laikų periodiškai ir integraliai išnagrinėtos svarbiausios su kriminalistikos disciplina susijusios aktualijos leidžia fundamentaliai ir kryptingai formuoti ir atnaujinti kriminalistikos didaktikos platformą, išryškinti esmines konkretaus laikotarpio problemas ir pateikti efektyvius sprendinius pritaikant kriminalistikos didaktikos aktualijas praktinėje teisėsaugos institucijų veikloje. Šiuo tyrimu yra siekiama įvertinti Mykolo Romerio universiteto pasirinktų keturių studijų programų turinį ir analizuoti kriminalistikos disciplinos ypatumus; taip pat koreliuoti ir sąsajingai juos įvertinti ir per empirinio tyrimo rezultatus: studentų, studijuojančiųjų keturiuose analizuojamose programose, požiūrį į atskirus kriminalistikos klausimus. Tyrimo rezultatų pagrindu pateikiamos svarbiausios nūdienos kriminalistikos didaktikos aktualijos ir vystymosi tendencijos.

Studentų nuomonės tyrimai dar kartą patvirtino mūsų įžvalgą dėl kriminalistikos teorinių žinių ir praktinių įgūdžių balanso ir dermės aktualumo formuojant studijų procesą.

Praktinį darbą, susijusį su kriminalistikos žinių jame poreikiu, dirbančių pareigūnų nuomonė neabejotinai parodė jau suvoktą kriminalistikos ir ekspertologijos svarbą, išryškino jų susirūpinimą savo kvalifikacijos ir kompetencijų kokybe.

Reikšminiai žodžiai: kriminalistikos didaktika, nusikalstamų veikų tyrimas, prevencija, studentų požiūris.

Summary

The study of criminalistics didactic issues in Lithuania has a long tradition. Since the period of Lithuanian independence, the most relevant issues related to the field of criminalistics have been periodically and comprehensively analyzed, which allow to fundamentally and purposefully formulate and update the platform of criminalistics didactics, highlight the essential problems of a specific period and present effective solutions by adapting practical issues of criminalistics didactics in the practical work of law enforcement institutions. The purpose of this study is to evaluate the content of four study programs chosen by Mykolas Romeris University and analyze the peculiarities of criminalistics discipline, as well as to evaluate them correlatedly and in connection with the results of the empirical study: the attitudes of students studying in the four analyzed programs towards the individual issues of criminalistics. Based on the results of the research, main relevant issues and developing trends of today's criminalistics didactics are presented. Student opinion surveys reaffirmed our insights on the relevance of balance and harmony of criminalistics theoretical knowledge and practical skills when forming the study process. The practical work related to the need for criminalistics knowledge in it, the opinions of officials working in the field undoubtedly demonstrated the already perceived importance of criminalistics and expert analysis and highlighted their concern about the quality of their qualification and competencies.

Keywords: criminalistics didactics, crime prevention, investigation of criminal acts, attitude of students

Literatūra

Teisės aktai

1. Europos Sąjungos Tarybos pranešimas spaudai dėl pagrindinių Europos Sąjungos Tarybos posėdžio rezultatų svarstant klausimą dėl Kriminalistika 2020 vizijos kūrimo 18498/11 (OR. en) PRESSE 491 PR CO 79. 2011.
2. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 5-V-1092 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. birželio 17 d. įsakymo Nr. 5-V-492 „Dėl policijos prevencinės veiklos organizavimo aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.
3. Lietuvos policijos generalinis komisaras 2011 m. rugsėjo 5 d. įsakymas Nr. 5-V-793 „Dėl policijos pareigūnų profesinio mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemos optimizavimo priemonių plano patvirtinimo“.

Specialioji literatūra:

Europos kriminalistikos bendros erdvės 2020 vizijos įgyvendinimo Lietuvoje mokslinė koncepcija. Autorių kolektyvas. Mokslo studija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2016.

- J. Juškevičiūtė, V. E. Kurapka, H. Malevski. A New Study Model of Criminalistics for the Law Enforcement Officers in Lithuania // 16th Meeting of the International Association of Forensic Sciences. Montpellier (France). September 2-7, 2002. Editor Prof. Eric Baccino. P. 55-59.
- J. Juškevičiūtė, E. Kurapka, H. Malewski. Forensic Training in Lithuania: Problems and Tendencies// Forensic Science International. Vol. 136/Suppl. 1 (2003) P.184-185.
- I. Komarov. Criminalistics Didactics: History, Modern State and Development. XIII. Criminalistics and Forensic Expertology: Science, Studies, Practice. Chapter 1. Vilnius, 2017. P. 420-435.
- V. E. Kurapka, H. Malevski. Šiuolaikinė kriminalistikos studijų struktūra ir didaktika //Jurisprudencija, LTU mokslo darbai. 22 (14) tomas. V., 2001, P. 144-153.
- Э. Курапка, Г. Малевски, Р. Бурда. Проблема уровней преподавания криминалистики в Литовском юридическом университете // Актуальные проблемы теории и практики уголовного судопроизводства и криминалистики. 2 часть. Вопросы современной криминалистики. Академия Управления МВД России. - Москва, 2004. С. 32-39.
- E. Kurapka, H. Malevski. Kriminalistiklehre an Universitäten- Notwendigkeit, Realität oder Problem? // Kriminalistik. Unabhängige Zeitschrift für die kriminalistische Wissenschaft und Praxis. 1/ 2005. S. 47-50.
- E. V. Kurapka, H. Malevski, E. Kažemikaitienė. Kriminalistikos žinių poreikio ir jų taikymo praktikos Lietuvoje vertinimas. Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2007. 12(102). P. 22-31.
- H. Malewski. Kształcenie kryminalistyczne na studiach prawniczych na Litwie// Rozprawy z Jałowcowej Góry. Materiały III zjazdu Katedr Kryminalistyki, Dobczyce, 11-13 czerwca 2003. Kraków, 2004. S. 73-83.
- H. Malevski, E. Latauskienė, S. Matulienė. Magistro baigiamųjų darbų rengimas Mykolo Romerio universitete kriminalistikos mokslo plėtros kontekste // MRU mokslo darbai „Jurisprudencija” T. 65. V., 2005. P.139-150.
- Г. Малевски. В поисках собственной модели обучения – метаморфозы криминалистической дидактики в Литве / Модели преподавания криминалистики:история и современность. Совместный международный проект. Сборник научных трудов. Под ред. проф. Н. П. Яблокова и проф. В. Ю. Шепитько. Харьков: Апостиль, 2014. С. 21-63.
- Ž. Navickienė. Lietuvos policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas: požiūris į šio proceso optimizavimą. Vytauto Didžiojo universitetas. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos. Nr. 21. 2011. P. 68-81.
- Textbook of Criminalistics. Volume I: General Theory. Edited by H. Malevski, V. Shepitko. Kharkiv, Ukraina. 2016.